



M. TARTAGLIA, *Figura*. Zagreb, Moderna galerija

prirode što u svakoj svojoj verziji govore o umjetnikovu novom doživljaju (*Na plavoj pozadini*, 1983). Izlagao je u okviru Proljetnoga salona u Zagrebu (od 1919) i Jesenskoga salona u Parizu. Priredio zajedničke izložbe s kiparima P. Pallavicinijem (Split 1925) i S. Stojanovićem (Beograd 1929). Sudjelovao je na Bijenalu u Veneciji 1930. i 1940. a njegova prva samostalna izložba bila je retrospektiva u Zagrebu 1964. koja je tijekom iste i sljedeće godine obišla Beograd, Split, Ljubljanu i Niš. Sljediše na samostalne izložbe u Zagrebu (1967, 1969, 1974), Labinu (1967), Karlovcu (1969), Sarajevu (1970), Splitu (1971, 1983) i Beogradu (1972), te kritička retrospektiva u Zagrebu 1975/76. Uz slikarski i slikarsko-pedagoški rad bavio se keramikom i ilustracijom.

BIBL.: *Bilješke s puta naših umjetnika po Bosni i Hercegovini*, Vjesnik, 31. VIII. 1946; *XXVI. Biennale*, Bulletin JAZU, 1953, 1–2; *Ulomak autobiografije i Marginalije* (u katalogu retrospektivne izložbe), Zagreb 1964.

LIT.: *Lj. Babić*, Uz slike Marina Tartaglie, Književnik, 1929, 7. — *M. Šeper*, Novije hrvatsko slikarstvo, HS, 1940, 5. — *M. Bašićević*, Tartaglia — jedna velika tema našeg slikarstva, Krugovi, 1954, 9–10. — *G. Gamulin*, Marin Tartaglia, Zagreb 1955. — *B. Kelemen*, Marino Tartaglia, Republika, 1963, 2–3. — *V. Horvat Pintarić*, Hommage prošlosti, Umetnost (Beograd), 1965, 1. — *I. Zidić*, Apstrahiranje predmetnosti i oblici apstrakcije u hrvatskom slikarstvu 1951–1968, ŽU, 1968, 7–8. — *D. Horvatić*, Slikar Marino Tartaglia, Republika, 1969, 5. — *K. Prijatelj*, Marino Tartaglia (katalog), Split 1971. — *I. Zidić*, Slikari čistog oka — neke težnje u hrvatskom slikarstvu četvrtog desetljeća, u katalogu: Četvrta decenija, Beograd 1971. — *A. Čelebonović*, Marino Tartaglia (katalog), Beograd 1972. — *Ž. Čorak i T. Maroević*, Marino Tartaglia (katalog), Zagreb 1975. — *G. Gamulin*, Hrvatsko slikarstvo XX. stoljeća, II, Zagreb 1988.

D. Hč.

TARTICCHIO, Piero, slikar (Pula, 13. XI. 1936). Školovao se na Scuola superiore d'arte del Castello u Milanu, gdje djeluje kao slikar i oblikovatelj. U svojim djelima teži dijalektičkome jedinstvu raznorodnih likovnih jezika (geometrijska apstrakcija, nova figuracija, programirana umjetnost). Maštovito organizirane kompozicije ravnomjerno ispunjava grafičkim i kolorističkim elementima (*33 planske hipoteze*, 1975; *Koncert za teoremu i mali orkestar*, 1979; *Hipoteza identiteta*, 1982). — Samostalno izlagao u Leccu, Goriziji, Monzi, Padovi, Veroni, Puli, Rovinju, Zagrebu, Hamburgu i Bergamu.

R.

TASCA, Cristoforo, tal. slikar (Bergamo, 1667 — Venecija, 1737). U Veneciji je izrađivao crkv. slike s A. Zanchijem. God. 1704–06. radio je za franjevački samostan na Trsatu (*Klanjanje bezgrešno začetoj Bl. Dj. Mariji, Majka Božja s Kristom i dr.*), 1706. za krčku katedralu (*Pad mane, Posljednja večera i dr.*), 1714. za crkvu Gospe Trsatske (*Navještenje s prijenosom nazaretske kućice*), 1717. za franjevački samostan na Širokome Brijegu (*Bl. Dj. Marija nad Sv. Ivanom od Križa i Sv. Terezom*). Slikao je u tragu venec. baroka. Slike što ih je naslikao u našim krajevima čine jezgru njegova cjelokupnoga opusa.

LIT.: *D. Westphal*, Malo poznata slikarska djela XIV–XVIII. st. u Dalmaciji, Rad JAZU, 1937, 258. str. 48–49. — *A. Zelenika*, Problem konzervacije barokne slike sa Širokog Brijega, Naše starine (Sarajevo), 1959, str. 265–268. — *R. Matejčić*, Marijanske teme u likovnoj opremi trsatske crkve Majke Božje, Dometi, 1991, 1–3. — *Ista*, Crkva Gospe Trsatske i Franjevački samostan, Rijeka 1991.

V. Fo.

TAXNER (Täkhner), Ivan Mihael, graditelj (Njemačka, oko 1754 — Varaždin, 18. IV. 1788). Dolazi u Varaždin kao zidarski majstor prije 1776. Izradio je plan za zgradu solane u Prelogu 1775. i za zgradu varaždinske svilane 1783, obnovio je kapelu Sv. Fabijana i Sebastijana u Varaždinu i zgradu gradske vijećnice 1781.

LIT.: *I. Lentić-Kugli*, Varaždinski graditelji od 1700. do 1850. godine, Zagreb 1981.

TELAŠĆICA, zaljev na J dijelu Dugoga otoka. U srednjovj. se ispravama spominje kao *Tilagus*. U Stivanjem polju ruševine predromaničke crkve Sv. Ivana, prvi put spomenute 1060, a na brdu Citoriju ostaci predromaničke crkvice Sv. Viktora, spomenute krajem X. st. Oba su spomenika arheološki istražena 1956–57; tom su prigodom nađeni ulomci ukrašena kamenog namještaja.

LIT.: *I. Petricoli*, Građevni i umjetnički spomenici srednjega vijeka na zadarskim otocima, u zborniku: Zadarsko otočje, Zadar 1974. — *Isti*, «Ecclesiae sanctorum Iohannis et Victoris Tilagi», SHP, 1987, 16, str. 93.

I. Pet.

TEMPLARI (Vitezovi hrama), viteški red nastao u Jeruzalemu 1119. udruživanjem franc. vitezova radi zaštite hodočasnika na putovima i borbe protiv »nevjernika«. U drugoj pol. XII. st. i u XIII. st. osnovali su mnoga sjedišta u Europi, stekli velik imetak i utjecaj, a ukinuti su 1312. na crkv. saboru u franc. gradu Vienne.

T. su došli u Hrvatsku oko 1154–63, kada su dobili posjed Zdelju u Podravini i stari benediktinski samostan u Vrani blizu Biograda (oko 1165–68). Potom su od kraljeva i velikaša dobivali posjede u Gori na Banovini, u Glogovnici, Novoj vesi u Zagrebu, Kamenu kraj Žrnovnice, grad i luku Senj, Bojišće (Kula Atlagića) nedaleko od Benkovca, Sv. Martin iznad Dugoga Sela, Ljesnicu i Račešu oko Psunja, »zemlju« Gacku, Sv. Martin u Našicama, Opoj kraj Rasinje, posjede u Požezi i Požeškoj kotlini, grad Dubicu i dubičku županiju.

T. su na nekim svojim posjedima imali utvrđene gradove. Veliki grad Vrana bio je poslije templara toliko pregrađivan i dograđivan da se bez sustavnih iskanjanja ne može utvrditi kakav je bio u njihovo doba. Od *Čaklova* na Psunju održao se dio obrambene kule s nekim gotičkim detaljima. *Pogana gradina* kraj Doljanovca u Požeškoj kotlini čuva tragove obrambene kule prijelaznoga romaničko-gotičkoga doba.

Kapele su t. imali u svim svojim sjedištima, ali se malo njih održalo. Današnja župna crkva Sv. Marije u Gori bila je jednobrodna kapela (16,5×8 m) s četverokutnim svetištem, izvana poduprta potpornjima. U začelnoj stijeni svetišta iza gl. oltara nalazi se sakrarij (niša za izljev blagoslovljene vode). Uokvirena je širokim oblim kamenim rubom koji na vrhu završava trolistom. Romanički oblici s kraja XII. st. odgovaraju tipu templarskih crkava u Francuskoj. Kapela Sv. Martina u Našicama također je jednobrodna, a ima polukružno bačvasto presvođeno svetišće (12×6 m, sa svetištem 17 m). U juž. zidu svetišta su dvije niše (sakrarij i kustodija), koje na vrhu završavaju oblim trolistom. Ta kvalitetna romanička građevina jedina je potpuno očuvana templarska crkva u Hrvatskoj. U selu